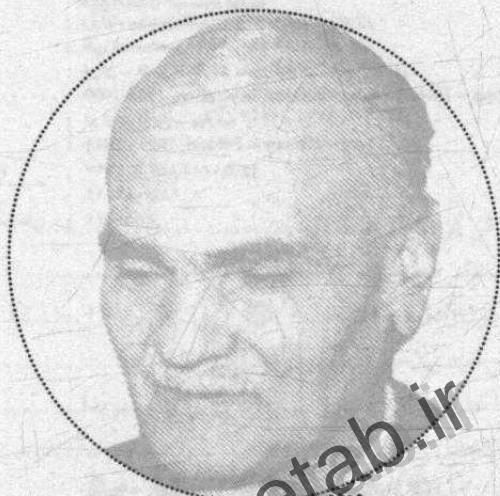

www.ketab.ir

من تقی زاده هستم (۲)

روایت سیدحسن تقی زاده از تاریخ معاصر ایران

مؤسسه فرهنگی هنری قدر ولایت

سرشناسه : تقی‌زاده، سیدحسن، ۱۲۵۷ - ۱۳۴۸.
 Taqizadah, Hasan
 عنوان و نام پدیدآور : من تقی‌زاده هستم: روایت سیدحسن تقی‌زاده از تاریخ معاصر ایران /
 [تألیف] موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت
 مشخصات نشر : تهران: موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت، ۱۳۹۷ -
 مشخصات ظاهری : ج: مصور، نمونه.
 شابک : 978-964-495-545-7 : ج. ۱ : 8-621-495-964-978 ج. ۲
 وضعیت فهرست نویسی : فایا
 یادداشت : کتابخانه.
 عنوان دیگر : روایت سیدحسن تقی‌زاده از تاریخ معاصر ایران.
 موضوع : تقی‌زاده، سیدحسن، ۱۲۵۷ - ۱۳۴۸ -- خاطرات
 موضوع : ایران -- تاریخ -- انقلاب مشروطه، ۱۳۲۴ - ۱۳۲۷.
 موضوع : 1906-1909 Constitutional Revolution -- Iran -- History
 موضوع : ایران -- تاریخ -- پهلوی، ۱۳۰۴ - ۱۳۲۰
 موضوع : Iran -- History -- Pahlavi, 1925 - 1941
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۷ ۱۲ ۷۷ / ۱۴۸۶ DSR
 رده بندی دیویی : ۹۵۵/۰۸۲۰۹۲
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۳۵۸۵۲۲

من تقی‌زاده هستم (۲)

روایت سیدحسن تقی‌زاده از تاریخ معاصر ایران

تألیف: گروه تحقیق موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت

ناشر: موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت

نوبت چاپ: سوم ۱۴۰۲ // شمارگان: ۲۰۰ جلد

حروفچینی: ظریفیان // لیتوگرافی: سحر // چاپ و صحافی: قدر ولایت (دیجیتال)

طراح جلد: خلیلی فرد

شابک دوره: ۵-۶۲۲-۴۹۵-۹۶۴-۹۷۸ شابک: ۸-۶۲۱-۴۹۵-۹۶۴-۹۷۸

قیمت: ۱۲۰۰۰۰ تومان

دفتر توزیع و پخش: خیابان پاستور - خیابان ۱۲ فروردین جنوبی - کوچه خاقتی پلاک ۸

تلفن: ۶۶۴۶۹۹۵۸-۶۶۴۱۱۱۵۱-۶۶۴۷۰۲۰۵ نمابر: ۶۶۹۷۰۲۰۵

نشانی پایگاه اینترنتی: www.ghadr110.ir نشانی پست الکترونیکی: info@ghadr110.ir

کلیه حقوق محفوظ و مخصوص ناشر است

این کتاب با کاغذ حمایتی چاپ شده است

فهرست مطالب

۹	..... مقدمه

فصل اول

۱۳	..... ۱۵ سال در آغوش پُرمهر اریاب!
۱۵	..... تشکیل جمعیت نشر معارف برای ترویج تمدن غرب!
۱۶	..... هم‌خانگی با رسول‌زاده سوسیالیست و مشق دموکراسی با او!
۱۸	..... ملاقات با عباس افندی (عبدالبها) به توصیه براون!
۲۳	..... از روس‌ها فوراً عذرخواهی کنید و اولتیماتوم آنها را بپذیرید!
۲۵	..... ما کجا، مدرّس کجا!
۲۷	..... از بعضی ترتیبات گذشته پشیمان شده‌ام!
۲۸	..... میتینگ در لندن علیه روس‌ها برای حفظ منافع انگلیسی‌ها!
۲۹	..... التماس از لینچ، سرمایه‌دار انگلیسی، برای متکفل شدن حزب ما به لندن!
۳۱	..... همراهی و اقامت با رفیق فراماسونر و تروریست و نوکر انگلیس!
۳۴	..... انجمن ایران در لندن حافظ منافع یهودیان صهیونیست!
۳۶	..... سه ماه میهمان بهانی سه آتش در آمریکا!
۳۹	..... دعوت آلمان‌ها برای همکاری و تأمین همه هزینه‌ها!
۴۳	..... دانشمندان خود را تحقیر و غربی‌ها را تجلیل می‌کردم!
۴۶	..... همکاری با آلمان‌ها یا جاسوسی برای انگلیس؟!!
۵۱	..... کنگره سوسیالیست‌ها یا انجمن نژادی لندن با تعزیه گردانی یهودی‌ها!
۵۳	..... اخلاقم فرق کرده ولی ذاتیاتم نه!
۵۴	..... قرارداد ۱۹۱۹ و رشوه کلان انگلیس!

فصل دوم

۵۷	..... پنجه آهنین رضاشاه، فرصت طلایی ما غرب‌گراها!
۵۹	..... عضویت در حلقه مشاورین سردار سپه و استحکام قدرت او!
۶۱	..... پشتیبانی از ما، پیشروی از سردار سپه!

مقدمه

در جلد اول «من تقی زاده هشتم»، حوادث و وقایع مربوط به دوران مشروع مبارزات مشروطه خواهی تا کودتای سوم اسفند ۱۲۹۹ بررسی و ذیل این وقایع، نقش سیدحسن تقی زاده مشخص و مطرح گردید. در این جلد، وقایع مربوط به کودتای سوم اسفند ۱۲۹۹ به بعد یعنی دوره پهلوی اول و پهلوی دوم تا سال ۱۳۴۸ که تقی زاده زنده بود، بررسی شده است.

لازم به تذکر است که هدف این مجموعه، روایت تاریخ معاصر ایران است از زبان کسی که نزدیک به هشتاد سال در این تاریخ ایفای نقش کرد و حدود ۹۲ سال در آن زیسته است. هدف دیگری که از این مجموعه حاصل می شود شناخت شخصیت، تفکر و اقدامات یکی از بزرگان رجال سیاسی مدعی آزادی خواهی و روشنفکری یعنی سیدحسن تقی زاده است. اگرچه این دو هدف در شخصیت تقی زاده درهم تنیده اند لیکن هدف اساسی و اصلی، باز شناخت تاریخ معاصر ایران با روش روایت گری است و طبعاً شناخت عناصر مدعی ترقی خواهی و پیشرفت براساس نسخه غربی، هم ذیل آن حاصل خواهد شد.

ضرورت دارد به دو سه نکته اشاره شود که تفاوت هایی را بین جلد اول و دوم این مجموعه ایجاد نموده است: نکته اول آنکه تقی زاده در دوران مبارزات مشروطه، جوانی بود پُر شور و پُر تحرک و لذا در اکثر حوادث این دوره صاحب نقش و تأثیر است و بر همین اساس، خود او در خاطراتش بیش تر به این دوره پرداخته و کمتر حادثه و واقعه ای است که به آن نپرداخته باشد به همین خاطر استنادات از خاطرات خود او تا حدود زیادی کفایت

روایت‌گری این دوره را می‌کند. در کنار حضور پُررنگ و دائمی تقی زاده بایستی به حضور دیگر همفکران او اشاره داشت که آنها نیز صاحب قلم بوده و خاطرات خود را نگاشته‌اند که از آنها به عنوان تکمیل روایت‌های تقی زاده استفاده شده یا در جاهای معدودی که تقی زاده روایتی ندارد از روایت آنها سود جست. اما در دوره بعدی یعنی حضور تقی زاده در دوران پهلوی‌ها، از آن شور و تحرک چندان خبری نیست که دو دلیل عمده‌ای برای آن می‌توان ذکر کرد. یکی سلطه دیکتاتوری پهلوی که امکان حضور بی‌محابا و پُر تحرک را از او سلب کرده بود و دیگری محافظه کاری شدید تقی زاده که از دوران جوانی و خامی و به قول خودش «تندروی» خارج شده بود و با حساب و کتاب و تأمل بیش‌تری در قضایا شرکت می‌کرد. به همین خاطر در خاطرات تقی زاده در این دوران، حوادث و رخدادهای زیادی را شاهدیم که از آنها و نقش خودش یادی نکرده یا خیلی گذرا اشاره داشته است و لذا ناگزیر می‌بایستی از روایت‌های دیگران برای پوشش دادن حوادث مهم این دوره استفاده بیش‌تری داشت.

نکته دوم اینکه، تقی زاده در دوره اول یعنی مبارزات مشروطه، چون در جبهه مخالف نظام مستقر یعنی قاجاریه قرار داشت لذا هر رخداد ولو کوچک که می‌توانست به موضوعی برای ابراز مخالفت و ضدیت با قاجاریه مورد استفاده قرار گیرد، مدنظر او قرار می‌گرفت و هیچ‌گونه چشم‌پوشی و سرپوش گذاشتن بر وقایع از او دیده نمی‌شود. در حالی که تقی زاده در دوره پهلوی‌ها، در کنار حکومت و موافق اقدامات آنان قرار گرفته بود و تلاش کم و بیش واسعی بر پوشاندن و سرپوش گذاشتن بر خطاها و اشتباهات و انحرافات آنان داشت و از این رهگذر توجیهات او بسیار زیاد شده و لازم می‌آید که با نقل‌های دیگران که در همین دوره روایت‌گری کرده‌اند این توجیهات بازشناسی و راستی آزمایی شوند و لذا نقل روایات دیگران یا روایت‌های تاریخی در این دوره بیش‌تر شده است.

اشاره به این مسئله لازم است که هر جا تقی زاده روایتی از حوادث داشته است، آن را در صدر حادثه آورده‌ایم و انتهای آن را با شماره زیر نویس مشخص کرده‌ایم و هر جا نیاز به نقلی روایت دیگران بوده آن را داخل « » آورده‌ایم که نقل‌ها از هم متمایز و کاملاً مستند

باشند. بر همین مبنا در روایت‌های تقی‌زاده کلماتی دیده می‌شود که از لحاظ نگارش متفاوت با رسم‌الخط آنها در روایت دیگران است که آنها را تغییر نداده‌ایم مثل کلمات «طهران»، «برلن»، «لکوموتیف». البته خود تقی‌زاده در روایت‌های نزدیک به آخر عمر خود همین کلمات و مشابه آنها را با رسم‌الخط جدید نوشته است که ما برای حفظ سندیت کار، تغییری در آنها به‌عنوان یک‌دست شدن متن نداده‌ایم. در پایان هر موضوعی، با طرح چند سؤال، توجه مخاطبان را به رفتار تقی‌زاده در آن موضوع و مقایسه آن با مواضع گذشته او و تناقض‌های آن با منافع ملی جلب کرده‌ایم.

ساختار جلد دوم «من تقی‌زاده هستم»

روایت‌های سیدحسن تقی‌زاده در این دوره را در سه مقطع مشخص، فصل‌بندی کرده‌ایم. فصل اول اختصاص دارد به زمانی که او بعد از صدور فتوای فساد مسلک سیاسی‌اش از سوی مراجع نجف مجبور شد ایران را ترک کند و تا زمان بازگشتش به ایران که بعد از کودتای سوم اسفند ۱۲۹۹ یعنی در ۳۰ مرداد ۱۳۰۳ بود، در اروپا اقامت داشته است. در این مدت حدود ۱۴ سال، به دلیل دور بودن از حوادث ایران و فعالیت‌های محدود او در مسائل فرهنگی و سیاسی، چندان بازتاب در خاطرات و روایت‌های دیگران نداشته و اقدامات ثبت شده نیز غالباً فاقد تاریخ مشخص به روز و ماه و سال می‌باشند. لذا از لحاظ حجم و نیز جزئیات، اطلاعات زیادی یافت نشده و بیشتر کلیات تلاش‌های تقی‌زاده و یا روایت تاریخ معاصر ایران در فعالیت‌ها و خاطرات او ثبت شده است.

فصل دوم روایت‌های تقی‌زاده، اختصاص دارد به زمان بازگشت او به ایران در سال ۱۳۰۳، خروج مجددش از ایران در تاریخ ۱۵ دی ۱۳۱۲ و اقامت او در اروپا تا بازگشت مجددش به ایران بعد از جنگ جهانی دوم یعنی ۱۱ مرداد ۱۳۲۶. در واقع این فصل شامل دو بخش خواهد بود. بخش اول روایت‌های رخدادها و حضور تقی‌زاده در آنها در طول حدود ۹ سال که از قبل از انقراض قاجاریه و تشکیل سلسله پهلوی و دوره سلطنت استبدادی رضاشاه شروع می‌شود و تقی‌زاده مسئولیت‌های مختلفی برعهده گرفته و چالش‌هایی داشته است. بخش دوم همچون فصل اول به دلیل اقامت مجدد طولانی ۱۴

ساله او در اروپا و دور بودن از قضایای ایران و تحولات بعد از فرار رضاشاه، بازتاب کمتری در روایت‌های تقی‌زاده داشته است اما با روایت‌های دیگران خلأهای آن تا حدودی جبران گردیده است.

فصل سوم مربوط است به حضور سیدحسن تقی‌زاده در ایران از سال ۱۳۲۶ تا مرگ او در سال ۱۳۴۸ یعنی حدود ۲۲ سال که در دوران سلطنت پهلوی دوم، مسئولیت‌های مختلفی برعهده گرفته و تلاش‌های سیاسی و فرهنگی متعددی داشته است. این دوره از حضور تقی‌زاده و روایت‌های او با روایت‌های همفکران و مورخان و نیز گزارش‌های سازمان اطلاعات و امنیت کشور تکمیل شده است. در این دوره وقایع مهمی چون نهضت ملی شدن صنعت نفت، کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲، تشکیل ساواک، مجلس مؤسسان دوم و تغییرات در قانون اساسی برای دادن اختیار انحلال مجلسین به شاه، رویداد ۱۵ خرداد ۴۲ و دستگیری امام خمینی، تصویب کاپیتولاسیون، ترور هژیر و رزم‌آرا، ارتباط گسترده با آمریکا و تبعید امام خمینی دیده می‌شود.

امید است با توضیحاتی که داده شد، این جلد از کتاب «من تقی‌زاده هشتم» مقبول افتد و دو هدف پژوهش و تألیف این مجموعه، تحقق یافته باشد. کاستی‌های آن را قطعاً با نظرات محققان و خوانندگان و اندیشمندان تاریخ کشور، برطرف خواهیم ساخت. این جلد از کتاب «من تقی‌زاده هشتم» توسط گروه تحقیق مؤسسه، پژوهش و تألیف شده است.

مؤسسه فرهنگی هنری قدرولایت